

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ PHILIPPE LÉGER

της 17ης Δεκεμβρίου 1998 *

1. Αποτελούν ορισμένες εθνικές διατάξεις, οι οποίες απαγορεύουν τη χορήγηση στα εκτρεφόμενα για πάχυνση βοοειδή προϊόντων που διεγείρουν την ανάπτυξη, τεχνικούς κανόνες οι οποίοι, πριν από τη θέσπισή τους, έπρεπε να ανακοινωθούν στην Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 8 της οδηγίας 83/189/ΕΟΚ ¹, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 88/182/ΕΟΚ ² (στο εξής: οδηγία). Αυτό είναι το προδικαστικό ερώτημα που σας υποβάλλει το *Gerechtshof te 's-Hertogenbosch* στο πλαίσιο τριών ποινικών δικών κατά γεωργών οι οποίοι διώκονται για παράβαση της απαγορεύσεως αυτής.

Το πραγματικό πλαίσιο και η διαδικασία

2. Κατόπιν ελέγχου εκ μέρους των υπηρεσιών της ΑΙΔ (Γενικής Επιθεωρήσεως) από τον οποίο προέκυψε η ύπαρξη απαγορευμένων καταλοίπων ³ στα σύρα βοοειδών, οι κύριοι των βοοειδών αυτών Α. Albers, Μ. van den Berkmortel και L. Nuchelmans (στο εξής: κατηγορούμενοι των κύριων δικών), κτηνοτρόφοι στις Κάτω Χώρες, καταδικάστηκαν σε χρηματικές ποινές για παράβαση των διατάξεων του *Verordening Stoffen met sympathico mimetische werking* (PVV) του 1991

(κανονισμού περί των ουσιών με συμπαθητικομμητική δράση, στο εξής: εθνικός κανονισμός).

3. Στον δεύτερο βαθμό ενώπιον του *Gerechtshof te 's-Hertogenbosch*, οι κατηγορούμενοι των κύριων δικών υποστηρίζουν ότι ο εθνικός κανονισμός είναι τεχνικός κανόνας υπό την έννοια του κοινοτικού δικαίου, ο οποίος συνεπώς έπρεπε να ανακοινωθεί στην Επιτροπή. Ελλείψει ανακοινώσεως και σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου της 30ής Απριλίου 1996 στην υπόθεση *CIA Security International* ⁴, ο κανονισμός αυτός δεν μπορεί να τους αντιταχθεί.

4. Αμφιβάλλοντας ως προς τη λυσιτέλεια του προβληθέντος νομικού επιχειρήματος, το *Gerechtshof te 's-Hertogenbosch* σάς υποβάλλει το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Περιέχει ο *Verordening Stoffen met sympathico mimetische werking* (PVV) του 1991, ειδικότερα δε το άρθρο 3, παράγραφος 1, του *Verordening* αυτού, τεχνικούς κανόνες οι οποίοι, βάσει του άρθρου 8 της οδηγίας 83/189/ΕΟΚ, όπως η οδηγία αυτή είχε κατά

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

1 — Οδηγία του Συμβουλίου, της 28ης Μαρτίου 1983, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και προδιαγραφών (ΕΕ L 109, σ. 8).

2 — Οδηγία του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1988 (ΕΕ L 81, σ. 75).

3 — Στη συγκεκριμένη περίπτωση πρόκειται για το *clenbuterol*.

4 — C-194/94 (Συλλογή 1996, σ. I-2201).

τον χρόνο που τέθηκε σε ισχύ ο πιο πάνω Verordening, έπρεπε να ανακοινωθούν προηγουμένως στην Επιτροπή».

δράση που περιέχουν clenbuterol ή να επιτραπεί η χορήγηση των κτηνιατρικών αυτών φαρμάκων στα πιο πάνω βοοειδή».

Η σχετική ολλανδική νομοθεσία

5. Το άρθρο 1 του εθνικού κανονισμού ορίζει τις ουσίες με συμπαθητικομμητική δράση ως «(...) διευκολύνουσες την ανάπτυξη ουσίες φύσεως βήτα-αγωνικό ή άλλης φύσεως, εξαιρουμένων των ουσιών με ορμονική δράση υπό την έννοια του “Verordening verbod toediening bepaalde stoffen met hormonale werking” (PVV) του 1987 [κανονισμού περί απαγορεύσεως της χορηγήσεως συγκεκριμένων ουσιών με ορμονική δράση]»⁵.

6. Το άρθρο 2 του εθνικού κανονισμού ορίζει ότι: «Απαγορεύεται να χορηγηθούν στα εκτρεφόμενα για πάχυνση βοοειδή ηλικίας άνω των δεκατεσσάρων εβδομάδων κτηνιατρικά φάρμακα με συμπαθητικομμητική

7. Το άρθρο 3, παράγραφος 1, ορίζει ότι: «Απαγορεύεται να κατέχει κανείς ή να έχει σε απόθεμα, να αγοράζει ή να πωλεί εκτρεφόμενα για πάχυνση βοοειδή στα οποία, κατά παράβαση του άρθρου 2, έχουν χορηγηθεί οι ουσίες με συμπαθητικομμητική δράση τις οποίες αφορά το άρθρο αυτό».

Οι σχετικές διατάξεις της οδηγίας

8. Η οδηγία σκοπό έχει να άρει κάθε εμπόδιο του ενδοκοινοτικού εμπορίου σχετιζόμενο με τις τεχνικές προδιαγραφές και οφειλόμενο στο ότι οι εθνικές νομοθεσίες είναι διαφορετικές⁶. Προς τούτο, καθιερώνει μια διαδικασία η οποία υποχρεώνει τα κράτη μέλη να ανακοινώνουν στην Επιτροπή, πριν από τη θέσπισή τους, τα τεχνικά πρότυπα και τους τεχνικούς κανόνες⁷.

9. Ως τεχνικός κανόνας, ο ορισμός του οποίου δίδεται στο άρθρο 1, σημείο 5, νοούνται «οι τεχνικές προδιαγραφές, συμπεριλαμβανομένων των διοικητικών διατάξεων που ισχύουν γι' αυτές, η τήρηση των οποίων είναι υποχρεωτική, de jure ή de facto, για την εμπορία ή χρησιμοποίηση σε κράτος μέλος ή σε μεγάλο τμήμα του κράτους αυτού, με εξαίρεση τις προδιαγραφές που ορίζονται από τις αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης».

5 — Χωρίς να εισέλθω σε τεχνικές και επιστημονικές λεπτομέρειες, από τη δικαιογραφία προκύπτει, και δεν αμφισβητείται από κανέναν, ότι η ουσία αυτή θεωρείται ως αποτελεσματικό φάρμακο κατά συγκεκριμένων παθήσεων των βοοειδών (Περαπεία του άσθματος ...) και, σε επιτρεπόμενες δόσεις, μπορεί νομίμως να χορηγηθεί. Ωστόσο, η πέραν των επιτρεπόμενων δόσεων χορήγηση της ουσίας αυτής σε νεαρά βοοειδή μειώνει την ποσότητα λιπιδίων και ευνοεί την αύξηση της μυϊκής μάζας. Έχει τα ίδια αποτελέσματα με αυξητική ορμόνη και, συνεπώς, καθιστά δυνατή την αύξηση της αξίας του σφαγίου. Η χρησιμοποίηση της ουσίας αυτής για τον σκοπό αυτόν μπορεί να αποτελέσει σοβαρό κίνδυνο για την υγεία των καταναλωτών προϊόντων ζωικής προελεύσεως. Η ουσία αυτή επανευρίσκεται στα ζώα υπό τη μορφή καταλοίπων και επομένως οι παρενέργειες του clenbuterol μπορούν να επηρεάσουν και τους καταναλωτές κρέατος που προέρχεται από τα ζώα αυτά (μεταξύ των παρενεργειών αυτών περιλαμβάνονται η αγγειοδιαστολή, η διαστολή των πνευμονικών βρόγχων, διαταράξεις του καρδιακού ρυθμού και μυϊκό νιψιδισμό).

6 — Πρώτη και δεύτερη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 83/189.

7 — Τρίτη αιτιολογική σκέψη.

10. Ως «τεχνικές προδιαγραφές» το άρθρο 1, σημείο 1, ορίζει τις «προδιαγραφές που περιέχονται σε έγγραφο με το οποίο ορίζονται τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά ενός προϊόντος, όπως η ποιοτική στάθμη, η απόδοση, η ασφάλεια, οι διαστάσεις, καθώς οι προδιαγραφές που ισχύουν για τον προϊόν όσον αφορά την ορολογία, τα σύμβολα, τις δοκιμές και μεθόδους δοκιμής, τη συσκευασία, το μαρκάρισμα και το ετικετάρισμα, καθώς και οι μέθοδοι και διαδικασίες παραγωγής για τα γεωργικά προϊόντα, όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 38, παράγραφος 1, της Συνθήκης [ΕΚ ⁸], για τα προϊόντα που προορίζονται για τη διατροφή ανθρώπων ή ζώων, καθώς και για τα φάρμακα, όπως ορίζονται στο άρθρο 1 της οδηγίας 65/65/ΕΟΚ [του Συμβουλίου, της 26ης Ιανουαρίου 1965, περί της προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων σχετικά με τα φαρμακευτικά ιδιοσκευάσματα ⁹], όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την οδηγία 87/21/ΕΟΚ» ¹⁰.

11. Επιπλέον, το άρθρο 8 της οδηγίας επιβάλλει στα κράτη μέλη να ανακοινώνουν στην Επιτροπή κάθε σχέδιο τεχνικού κανόνα και, αν παρίσταται ανάγκη, τις βασικές νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις. Ωστόσο, η παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της ίδιας διατάξεως επιτρέπει παρέκκλιση από την αρχή αυτή «αν πρόκειται απλώς για πιστή εισαγωγή διεθνούς ή ευρωπαϊκού προτύπου (...)». Στην περίπτωση αυτή, αρκεί απλή ενημέρωση όσον αφορά το σχετικό πρότυπο.

8 — Το οποίο ορίζει τα γεωργικά προϊόντα ως «τα προϊόντα του εδάφους, της κτηνοτροφίας και της αλιείας, καθώς και τα προϊόντα πρώτης μεταποίησης τα οποία έχουν άμεση σχέση με αυτά».

9 — ΕΕ ειδ. έκδ. 13/001, σ. 25.

10 — ΕΕ L 15, σ. 36.

12. Τέλος, το άρθρο 10 της οδηγίας διευκρινίζει ότι το σχέδιο τεχνικού κανόνα δεν χρειάζεται να ανακοινωθεί στην Επιτροπή όταν «τα κράτη μέλη εκπληρούν τις υποχρεώσεις που απορρέουν από κοινοτικές οδηγίες και κανονισμούς».

Απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα

13. Με το ερώτημα που σας υποβάλλει, το αιτούν δικαστήριο σας ζητεί να καθορίσετε αν η προβλεπόμενη στο άρθρο 8 της οδηγίας υποχρέωση ανακοινώσεως καταλαμβάνει εθνικές διατάξεις όπως οι περιεχόμενες στον εθνικό κανονισμό, οι οποίες απαγορεύουν να κατέχει κανείς, να διαθέτει σε απόθεμα, να αγοράζει ή να πωλεί εκτρεφόμενα για πάχυνση βοοειδή στα οποία έχουν χορηγηθεί ουσίες με συμπαθητικομμητική δράση ή οι οποίες απαγορεύουν τη χορήγηση κτηνιατρικών φαρμάκων με συμπαθητικομμητική δράση, όπως εν προκειμένω το clenbuterol, σε εκτρεφόμενα για πάχυνση βοοειδή ηλικίας άνω των 14 εβδομάδων.

Για να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, θα πρέπει προηγουμένως να εξακριβωθεί ότι οι διατάξεις του εθνικού κανονισμού όντως αποτελούν τεχνικούς κανόνες υπό την έννοια του άρθρου 1 της οδηγίας. Αν πρόκειται περί αυτού, θα εξετάσω ακολούθως αν εν προκειμένω μπορούσε να αρθεί η απορρέουσα από τον χαρακτηρισμό αυτόν υποχρέωση ανακοινώσεως.

Επί του χαρακτηρισμού των εθνικών διατάξεων ως τεχνικού κανόνα

14. Έχετε ήδη ερωτηθεί κατ' επανάληψη ως προς το περιεχόμενο της έννοιας αυτής. Έτσι, σας έχει ζητηθεί να πείτε αν αποτελούν τεχνικό κανόνα υπό την έννοια της οδηγίας διατάξεις όπως: η εκ μέρους της γενικής διευθύνσεως τηλεπικοινωνιών έγκριση, κατ' εφαρμογήν του γαλλικού κώδικα ταχυδρομείων και τηλεπικοινωνιών, των υλικών που πληρούσαν τις προδιαγραφές καταλόγου προσαρτημένου σε ανακοίνωση του αρμόδιου υπουργού¹¹, το άρθρο 12 του βελγικού νόμου της 10ης Απριλίου 1990 περί των επιχειρήσεων φυλάξεως, των επιχειρήσεων ασφαλείας και των εσωτερικών υπηρεσιών φυλάξεως, το οποίο προέβλεπε τη χορήγηση προηγούμενης εγκρίσεως από επιτροπή που συστάθηκε προς τούτο από τον νόμο αυτόν και βασιλικό διάταγμα, έγκριση αναγκαία για την εμπορία ή χρήση κεντρικών συστημάτων συναγερμού και των εξαρτημάτων τους στο βελγικό έδαφος¹², η βελγική υπουργική απόφαση της 24ης Δεκεμβρίου 1993 περί του καθεστώτος των προϊόντων που υπόκεινται στον φόρο οικολογίας¹³, η οποία επέβαλλε την υποχρέωση λήψεως από το βελγικό Υπουργείο Οικονομικών διακριτικού σημείου προς επίθεση σε κάθε αντικείμενο μιας χρήσεως που επρόκειτο να τεθεί στο εμπόριο εντός της βελγικής επικρατείας¹⁴, το διάταγμα της 9ης Νοεμβρίου 1993 της κυβέρνησεως της Περιφέρειας των Βρυξελλών-Πρωτεύουσας περί των προδιαγραφών ποιότητας και ασφάλειας για τη μίσθωση επιπλωμένων κατοικιών¹⁵, το οποίο προέβλεπε ότι κάθε εξοπλισμός για την αντιμετώπιση των πυρκαγιών και όλες οι εγκαταστάσεις ή συσκευές που λειτουργούν με φυσικό αέριο έπρεπε, για να μπορέσουν να τεθούν στο εμπόριο εντός μέρους του βελ-

γικού εδάφους, να φέρουν το σήμα «BENOR»¹⁶, η *Regeling ademanalyse* της 25ης Σεπτεμβρίου 1987¹⁷, η οποία καθόριζε τα χαρακτηριστικά που έπρεπε να έχουν οι συσκευές ανάλυσεως της εκπνοής, ιδίως όσον αφορά την ποιότητα, τη λειτουργικότητα, τις δοκιμές και μεθόδους δοκιμής καθώς και τις διαδικασίες αξιολογήσεως του συμβατού των, για να μπορέσουν να χρησιμοποιηθούν από την αστυνομία για τη διενέργεια αλκοτέστ¹⁸. Τώρα, έχετε ερωτηθεί αν πρέπει να χαρακτηριστεί ως τεχνικός κανόνας υπό την έννοια της οδηγίας ο βελγικός νόμος της 14ης Ιουλίου 1991 περί εμπορικών πρακτικών και πληροφορήσεως του καταναλωτή¹⁹, ο οποίος ορίζει ότι προϊόντα όπως τρόφιμα, καλλυντικά, απορρυπαντικά και ζωοτροφές πρέπει, για να μπορέσουν να τεθούν στο εμπόριο εντός του βελγικού εδάφους, να φέρουν σήμανση στη γλώσσα της περιφέρειας, και στη συγκεκριμένη περίπτωση στα ολλανδικά²⁰.

15. Σε αντίθεση προς τους υποβαλόντες παρατηρήσεις στην παρούσα υπόθεση, νομίζω ότι έχει ήδη δοθεί από το Δικαστήριο ο ορισμός της έννοιας «τεχνικός κανόνας» κατά την οδηγία²¹.

16. Για να ορίσετε την έννοια αυτή, επανάλαβατε κάθε φορά αυτό τούτο το κείμενο του άρθρου 1, σημεία 1 και 5, της οδηγίας. Δεν θα μπορούσε να γίνει αλλιώς, καθόσον η διάταξη αυτή έχει συνταχθεί κατά τρόπο

11 — Απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 1993, C-69/91, Decoster (Συλλογή 1993, σ. I-5335).

12 — Προαναφερθείσα απόφαση CIA Security International.

13 — *Moniteur belge* της 29ης Δεκεμβρίου 1993, σ. 28903.

14 — Απόφαση της 20ής Ματίου 1997, C-13/96, Bic Benelux (Συλλογή 1997, σ. I-1753).

15 — *Moniteur belge* της 31ης Δεκεμβρίου 1993, σ. 29194.

16 — Απόφαση της 7ης Μαΐου 1998, C-145/97, Επιτροπή κατά Βελγίου (Συλλογή 1998, σ. I-2643).

17 — Ολλανδική υπουργική απόφαση του 1987 περί ανάλυσεως της εκπνοής (*Stcrt.* 187).

18 — Απόφαση της 16ης Ιουνίου 1998, C-226/97, Lemmens (Συλλογή 1998, σ. I-3711).

19 — *Moniteur belge* της 29ης Αυγούστου 1991.

20 — Βλ. τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Γ. Κοσμά στην υπόθεση C-33/97, Colim, η οποία είναι ακόμη εκκρεμής ενώπιον του Δικαστηρίου.

21 — Προς την κατεύθυνση αυτή, βλ. Lecrenier, S.: «Le contrôle des règles techniques des États et la sauvegarde des droits des particuliers», *Journal des Tribunaux de Droit Européen*, 1997, σ. 1.

σαφή, ακριβή και γενικό ώστε να μπορεί να έχει εφαρμογή στις διάφορες περιπτώσεις που ανακύπτουν αναγκαστικά στο πλαίσιο των αιτήσεων εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως²². Συγκεκριμένα, στη διάταξη αυτή περιέχονται όλα όσα εξειδικεύουν την πιο πάνω έννοια, δηλαδή όλα τα στοιχεία που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, όλα τα ουσιώδη χαρακτηριστικά και όλες οι ιδιαίτερες ιδιότητες.

17. Επιπλέον, οι προαναφερθείσες αποφάσεις σας CIA Security International και Bic Benelux κατέστησαν δυνατό να διευκρινιστούν ορισμένα στοιχεία του ορισμού.

18. Στην ουσία, από το κείμενο των αποφάσεων αυτών και της οδηγίας μπορεί να συναχθεί ότι πρέπει να δίδεται προσοχή όχι μόνο στα στοιχεία του ορισμού της έννοιας «τεχνικός κανόνας» που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, αλλά και στο ποιος καθιέρωσε το πρότυπο και στο ποιο καθεστώς δημιουργήθηκε με το εν λόγω πρότυπο (έννομα αποτελέσματα και κυρώσεις σε περίπτωση μη τήρησης των προδιαγραφών που τάσσει το πρότυπο που καθιερώθηκε με τον τρόπο αυτόν).

19. Έτσι, όσον αφορά τα ουσιώδη χαρακτηριστικά και τις ιδιαίτερες ιδιότητες που καθιστούν δυνατό τον προσδιορισμό της έννοιας αυτής, εκείνου που καθιέρωσε το πρότυπο και του καθεστώτος που δημιουργήθηκε με

το πρότυπο αυτό, από την ανάγνωση του άρθρου 1, σημεία 1 και 5, της οδηγίας σε συνδυασμό με τις προαναφερθείσες αποφάσεις CIA Security International και Bic Benelux προκύπτει ότι:

— όσον αφορά το περιεχόμενο του προτύπου που πρέπει να χαρακτηριστεί ως τεχνικός κανόνας: πρόκειται για σύνολο τυποποιημένων ενδείξεων σχετικών με τα χαρακτηριστικά ενός προϊόντος (παραδείγματος χάριν, τις μεθόδους και διαδικασίες παραγωγής γεωργικού προϊόντος υπό την έννοια του άρθρου 38, παράγραφος 1, της Συνθήκης).

— όσον αφορά τον καθιερώνοντα το πρότυπο: τούτο δεν πρέπει να προέρχεται από αρχή τοπικής αυτοδιοικήσεως (συνεπώς πρέπει να προέρχεται από εθνική αρχή).

— όσον αφορά τα αποτελέσματά του: πρέπει να είναι δεσμευτικό στην πράξη ή κατά νόμον και να παρθεί δικά του έννομα αποτελέσματα²³.

— όσον αφορά τις κυρώσεις για τη μη τήρησή του: πρέπει να τηρείται επί ποινή απαγορεύσεως της εμπορίας ή χρησιμοποίησεως του προϊόντος στο έδαφος του κράτους μέλους ή σε σημαντικό μέρος του κράτους αυτού· με άλλα λόγια, μόνον πρότυπο ικανό «να εμποδίζει άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά, το ενδοκοινοτικό

22 — Βλ. ανωτέρω το σημείο 14 των προτάσεων μου.

23 — Προαναφερθείσα απόφαση CIA Security International, σκέψεις 29 και 30.

εμπόριο»²⁴ μπορεί να χαρακτηριστεί ως τεχνικός κανόνας υπό την έννοια της οδηγίας.

23. Ο κανονισμός αυτός εκδόθηκε από τον Ολλανδό νομοθέτη, συνεπώς δε από εθνική αρχή.

20. Επιπλέον, έχετε διευκρινίσει ότι, αν πληρούνται οι προϋποθέσεις αυτές, η «οδηγία έχει εφαρμογή (...) ανεξαρτήτως των λόγων που δικαιολόγησαν τη θέσπιση [των τεχνικών κανόνων]»²⁵.

24. Τέλος, ουδεμία αμφιβολία χωρεί ως προς το ότι ο επίμαχος εθνικός κανονισμός είναι δεσμευτικός και ως προς το ότι η μη τήρησή του εμποδίζει την εμπορία, στην οικεία επικράτεια, των βοοειδών στα οποία έχουν χορηγηθεί ουσίες με δράση που διεγείρει την ανάπτυξη. Ως εκ τούτου, ο εθνικός κανονισμός είναι ικανός να εμποδίζει άμεσα το ενδοκοινοτικό εμπόριο.

21. Τα εκτρεφόμενα για πάχυνση βοοειδή είναι προϊόντα κτηνοτροφίας και, ως εκ τούτου, γεωργικά προϊόντα υπό την έννοια του άρθρου 38, παράγραφος 1, της Συνθήκης, άρθρο το οποίο το ορίζει ρητώς.

25. Συνεπώς, πρέπει να καταλήξω στο συμπέρασμα ότι ο εθνικός κανονισμός αποτελεί κάλλιστα τεχνικό κανόνα υπό την έννοια του άρθρου 1, σημείο 1, της οδηγίας.

Επί της υποχρέωσης ανακοίνωσης του τεχνικού αυτού κανόνα στην Επιτροπή

22. Ο εθνικός κανονισμός επιβάλλει στους εκτρέφοντες βοοειδή για πάχυνση να παράγουν ζώα χωρίς τη χρησιμοποίηση ουσιών με δράση που διεγείρει την ανάπτυξη, όπως το clenbuterol. Κατά συνέπεια, καθορίζει ειδική μέθοδο και διαδικασία παραγωγής ενός γεωργικού προϊόντος.

26. Διαπιστώνοντας ότι ο εθνικός κανονισμός δεν ανακοινώθηκε στην Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 8 της οδηγίας, οι κατηγορούμενοι των κύριων δικών, στηριζόμενοι στην προαναφερθείσα απόφασή σας CIA Security International, ισχυρίζονται ότι το αιτούν δικαστήριο οφείλει να διαπιστώσει το μη αντιτάξιμο σ' αυτούς του επίμαχου κανονισμού. Μολονότι το ζήτημα δεν τέθηκε ρητώς, από το σκεπτικό της διατάξεως περί παραπομπής προκύπτει ότι εσείς πρέπει να προσδιορίσετε το άμεσο αποτέλεσμα του άρθρου 8 της οδηγίας και να πείτε αν οι κατηγορούμενοι των κύριων δικών μπορούν

24 — Προαναφερθείσα απόφαση Bic Benelux, σκέψη 19, η υπογράμμιση δική μου.

25 — Προαναφερθείσα απόφαση Lemmens, σκέψη 20. Συνεπώς, εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας τα φορολογικά συνοδευτικά μέτρα όπως η υποχρέωση ειδικής σημάσεως ορισμένων προϊόντων για να εξασφαλιστεί ο έλεγχος της εισπράξεως φόρου οικολογίας (προαναφερθείσα απόφαση Bic Benelux) ή ακόμη τα προϊόντα που προορίζονται για χρήσεις οι οποίες εμπίπτουν στα προνόμια της δημόσιας αρχής (συσκευές ανάλυσης της εκπομπής οι οποίες χρησιμοποιούνται μόνον από την αστυνομία, προαναφερθείσα απόφαση Lemmens).

στη συγκεκριμένη περίπτωση να επικαλεστούν την απόφασή σας CIA Security International.

καθιστά παράνομη κάθε χρησιμοποίηση ενός προϊόντος που ανταποκρίνεται στους μη κοινοποιηθέντες κανόνες»²⁶.

27. Θα θυμήσω ότι στην απόφαση εκείνη αναγνωρίσατε άμεσο αποτέλεσμα στο άρθρο 8 της οδηγίας και σημειώσατε ότι οι ιδιώτες μπορούν να το επικαλεστούν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, τα οποία οφείλουν να μην εφαρμόζουν εθνικό τεχνικό κανόνα που δεν ανακοινώθηκε σύμφωνα με την οδηγία. Πάντως, στην προαναφερθείσα απόφαση Lemmens διευκρινίσατε το περιεχόμενο της αποφάσεως CIA Security International.

28. Στην υπόθεση Lemmens το ζήτημα ήταν να προσδιοριστεί ποιες είναι οι συνέπειες που η έλλειψη προηγούμενης ανακοινώσεως σχεδίου υπουργικής αποφάσεως, περί καθορισμού των χαρακτηριστικών που πρέπει να έχουν οι συσκευές αναλύσεως της εκπνοής που χρησιμοποιούνται από την αστυνομία για τη διενέργεια αλκοτέστ, έχει στις ποινικές δίκες κατά των οδηγών που κατηγορούνται για οδήγηση σε κατάσταση μέθης και στις οποίες η απόδειξη της υπέρθεσης οινοπνεύματος στον οργανισμό επιτυγχάνεται μέσω συσκευών αναλύσεως της εκπνοής που έχουν εγκριθεί σύμφωνα με την επίμαχη υπουργική απόφαση.

29. Στην περίπτωση εκείνη, κρίνεται ότι, «καίτοι η έλλειψη κοινοποίησης των τεχνικών κανόνων, που συνιστά μια διαδικαστική πλημμέλεια κατά τη θέσπισή τους, καθιστά τους κανόνες αυτούς ανεφάρμοστους καθόσον εμποδίζουν τη χρησιμοποίηση ή τη διάθεση στο εμπόριο ενός προϊόντος που δεν ανταποκρίνεται σ' αυτούς τους κανόνες, δεν έχει, αντιθέτως, ως αποτέλεσμα να

30. Πράγματι, τονίσατε ότι οι εθνικοί κανόνες που έχουν εφαρμογή επί των κατηγορουμένων είναι διαφορετικοί των κανόνων οι οποίοι, λόγω του ότι δεν ανακοινώθηκαν στην Επιτροπή σύμφωνα με την οδηγία, δεν μπορούν να αντιταχθούν στους ιδιώτες και ότι «η χρησιμοποίηση ενός προϊόντος από τις δημόσιες αρχές, σε μια περίπτωση όπως η εν προκειμένω, δεν μπορεί να δημιουργήσει εμπόδιο στο εμπόριο που θα μπορούσε να αποφευχθεί αν είχε ακολουθηθεί η διαδικασία της κοινοποίησης»²⁷. Οι επίμαχοι κανόνες απαγόρευαν και τιμωρούσαν τον οδηγούντα σε κατάσταση μέθης και τον υποχρέωναν να φουσήξει σε συσκευή για την εξεύρεση του ποσοστού οινοπνεύματος, το δε αποτέλεσμα της εξέτασής αυτής αποτελούσε απόδειξη στην ποινική δίκη.

31. Κατά συνέπεια, από την προαναφερθείσα απόφασή σας Lemmens πρέπει να συναχθεί ότι τα αποτελέσματα της προαναφερθείσας αποφάσεως CIA Security International περιορίζονται μόνο στους ιδιώτες που δικαιολογούν *συμφέρον* στο να ελεγχθούν βάσει της οδηγίας οι τεχνικοί κανόνες που περιλαμβάνονται στα εθνικά νομοθετήματα που δεν ανακοινώθηκαν στην Επιτροπή.

26 — Προαναφερθείσα απόφαση Lemmens, σκέψη 35.

27 — Αυτόθι, σκέψη 36.

32. Στην υπόθεση που εκκρεμεί ενώπιόν σας, ο επίμαχος εθνικός κανονισμός εμποδίζει κάθε μορφής εμπορία βοοειδών των οποίων η ανάπτυξη διευκολύνθηκε με τη χορήγηση απαγορευμένων ουσιών. Ως εκ τούτου, ο κανονισμός αυτός αποτελεί άμεσο εμπόδιο για την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων αυτών. Ούτε χωρεί αμφιβολία ως προς το ότι οι κατηγορούμενοι είναι παραγωγοί βοοειδών οι οποίοι χρησιμοποίησαν τις ουσίες αυτές κατά παράβαση των διατάξεων του επίμαχου εθνικού κανονισμού. Εξ αυτών πρέπει να συναχθεί ότι έχουν συμφέρον να ελεγχθούν βάσει της οδηγίας οι τεχνικοί κανόνες που περιέχονται στον κανονισμό αυτόν, εφόσον η προβλεπόμενη στο άρθρο 8 της οδηγίας υποχρέωση ανακοινώσεως κάλλιστα καταλαμβάνει τον εν λόγω κανονισμό.

33. Συνεπώς, μένει να εξακριβωθεί αν ο εθνικός κανονισμός εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 8 ή καλύπτεται από τις παρεκκλίσεις που προβλέπονται στα άρθρα 8, παράγραφος 1, ή 10 της οδηγίας.

34. Κατά το άρθρο 8, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας, τα κράτη μέλη οφείλουν μόνο να ενημερώσουν την Επιτροπή όσον αφορά το σχετικό πρότυπο όταν με το σχέδιο τεχνικού κανόνα δεν γίνεται τίποτε άλλο παρά πιστή εισαγωγή διεθνούς ή ευρωπαϊκού προτύπου.

35. Αντιθέτως, κατά το άρθρο 10 της οδηγίας, τα κράτη μέλη, όταν εκπληρώνουν υποχρεώσεις τους που απορρέουν από κοινοτικές οδηγίες, δεν έχουν ούτε την υποχρέωση να

ανακοινώσουν στην Επιτροπή το σχέδιο τεχνικού κανόνα ούτε την υποχρέωση να ενημερώσουν την Επιτροπή.

36. Όπως η Επιτροπή και οι διάφορες κυβερνήσεις που υπέβαλαν παρατηρήσεις, έτσι και εγώ νομίζω ότι η προβλεπόμενη στο άρθρο 8 υποχρέωση ανακοινώσεως δεν καταλαμβάνει τον επίμαχο εθνικό κανονισμό. Συγκεκριμένα, επιβάλλοντας την απαγόρευση της κατοχής, της διαθέσεως σε απόθεμα, της αγοράς ή της πώλησεως εκτρεφόμενων για πάχυνση βοοειδών στα οποία έχουν χορηγηθεί ουσίες με συμπαθητικομμητική δράση ή απαγορεύοντας τη χορήγηση κτηνιατρικών φαρμάκων με συμπαθητικομμητική δράση, όπως εν προκειμένω το clenbuterol, σε εκτρεφόμενα για πάχυνση βοοειδή ηλικίας άνω των 14 εβδομάδων, η Ολλανδική Κυβέρνηση εκπλήρωσε τις υποχρεώσεις που απορρέουν από δύο οδηγίες.

37. Συγκεκριμένα, από το άρθρο 4 της οδηγίας 81/851/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 28ης Σεπτεμβρίου 1981, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τα κτηνιατρικά φαρμακευτικά προϊόντα²⁸, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 90/676/ΕΟΚ του Συμβουλίου²⁹, προκύπτει ότι κανένα κτηνιατρικό φάρμακο δεν μπορεί να τεθεί στο εμπόριο εντός κράτους μέλους ούτε να χορηγηθεί στα ζώα χωρίς άδεια κυκλοφορίας, χορηγηθείσα από την αρμόδια εθνική αρχή κατ' αποκλεισμόν οποιαδήποτε άλλης αρχής.

28 — ΕΕ L 317, σ. 1.

29 — Οδηγία της 13ης Δεκεμβρίου 1990 (ΕΕ L 373, σ. 15).

38. Επιπλέον, κατά την οδηγία 86/469/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 1986, σχετικά με την εξέταση των ζώων και του νωπού κρέατος για την παρουσία καταλοίπων³⁰, τα κράτη μέλη υποβάλλουν στην Επιτροπή σχέδιο στο οποίο διευκρινίζονται τα εθνικά μέτρα που πρέπει να εφαρμοστούν για να επιτευχθεί ο σκοπός της οδηγίας, ο οποίος συνίσταται στην ανίχνευση καταλοίπων στα ζώα, στα περιττώματα και βιολογικά υγρά τους, καθώς και στους ιστούς και στα νωπά κρέατα. Συνεπώς, στο πλαίσιο της οδηγίας αυτής, σύμφωνα με το άρθρο της 18, προς το τέλος, τα επίμαχα εθνικά μέτρα ανακοινώθηκαν και εξετάστηκαν από την Επιτροπή, η οποία τα ενέκρινε στις 30 Μαρτίου 1989 με την απόφαση 89/273/ΕΟΚ³¹. Είναι φανερό ότι δεν θα είχε καμία χρησιμότητα να ανακοινωθεί ο επίμαχος κανονισμός για δεύτερη φορά στο πλαίσιο της οδηγίας.

39. Επιπλέον, το άρθρο 9 της οδηγίας 86/469 επιβάλλει στα κράτη μέλη να απαγορεύουν

την εμπορία των ζώων αυτών τόσο για ανθρώπινη όσο και για ζωική κατανάλωση αν στα ελεγχθέντα ζώα διαπιστωθεί η ύπαρξη απαγορευμένων ουσιών. Συνεπώς, ο επίμαχος εθνικός κανονισμός δεν έκανε τίποτε άλλο παρά να μεταφέρει στο εθνικό δίκαιο την κύρωση αυτή που προβλέπει με σαφήνεια και ακρίβεια η οδηγία 86/469.

40. Τέλος, το clenbuterol περιλαμβάνεται μεταξύ των καταλοίπων των οποίων η άνω ενός ορισμένου ορίου ύπαρξη στον οργανισμό των ζώων που προορίζονται για ανθρώπινη ή ζωική κατανάλωση απαγορεύεται³² από την ίδια οδηγία.

41. Συνεπώς, παρά τον χαρακτηρισμό του ως τεχνικού κανόνα υπό την έννοια της οδηγίας, ο εκδοθείς από τις ολλανδικές αρχές εθνικός κανονισμός δεν υπέκειτο στην υποχρέωση ανακοινώσεως η οποία κατ' αρχήν τον κατελάμβανε.

Συμπέρασμα

42. Για τους λόγους που προεκτέθηκαν, σας προτείνω να δώσετε στο ερώτημα που υπέβαλε το *Gerechtshof te 's-Hertogenbosch* την εξής απάντηση:

«Κανόνες όπως οι περιλαμβανόμενοι στον *Verordening Stoffen met sympathico mimetische werking* (PVV) του 1991 (κανονισμό περί των ουσιών με συμπαθητι-

30 — ΕΕ L 275, σ. 36.

31 — Απόφαση για την έγκριση του σχεδίου ανιχνεύσεως καταλοίπων ουσιών, άλλων από εκείνες με ορμονική δράση, που υπέβαλαν οι Κάτω Χώρες (ΕΕ L 108, σ. 28).

32 — Στο παράρτημα I της οδηγίας 86/469 περιέχεται κατάταξη όλων των σχετικών καταλοίπων, περιλαμβανομένου του clenbuterol το οποίο υπάγεται στο σημείο Β, ομάδα I, υποομάδα γ': «Άλλα κτηνιατρικά φάρμακα».

κομμητική δράση) και, ειδικότερα, στο άρθρο του 3, παράγραφος 1, αποτελούν τεχνικούς κανόνες υπό την έννοια της οδηγίας 83/189/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 28ης Μαρτίου 1983, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και προδιαγραφών, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 88/182/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1988, και όπως είχε κατά την έναρξη ισχύος του εν λόγω κανονισμού, οι οποίοι, βάσει του άρθρου 10 της εν λόγω οδηγίας, δεν έπρεπε να ανακοινωθούν προηγουμένως στην Επιτροπή.»